

เรียนรู้ธรรมชาติจากสัตว์

ระพี สาคริก

หากมองย้อนกลับไปสู่อดีตจากรากฐานจิตใจที่ยังรู้เหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง รวมทั้งยอมรับความจริงจากวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เท่าที่เปลี่ยนแปลงมาแล้วจนถึงปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ที่มีรากฐานจิตใจอิสระถึงระดับหนึ่ง ควรมองเห็นว่า สรรพสิ่งทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในอดีต อีกทั้งเปลี่ยนแปลงโครงสร้างมาจนถึงช่วงนี้ ล้วนมีคุณค่าต่อชีวิตคน ซึ่งดำรงอยู่ในขณะนี้

หากไม่มีอดีต ย่อมไม่มีปัจจุบัน ให้สามารถพบและสัมผัสเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง

หากจะกล่าวอย่างเปิดใจโดยยอมรับความจริงว่า ชีวิตมนุษย์ในปัจจุบัน วิวัฒนาการมาจากสัตว์ ดังนั้นแทนที่จะรู้สึกรังเกียจและดูถูกสัตว์ว่า เป็นชีวิตที่โง่และต่ำต้อยกว่าตน

ถ้าสามารถมองเห็นคุณค่าได้อย่างชัดเจน ในฐานะที่มีการยอมรับกันว่า มนุษย์คือสัตว์โลกซึ่งมีปัญญาเหนือสัตว์อื่น ๆ ย่อมมองเห็นช่องทางได้เองว่า หลายแง่หลายมุมจากพฤติกรรมของสัตว์ ควรให้ความสนใจเรียนรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง

ในเมื่อการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่าง มีทิศทางหมุนวนเป็นวัฏจักร หากมองเห็นความจริงว่า วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตในสายสัตว์ จนกระทั่งมาถึงมนุษย์ยุคปัจจุบัน น่าจะถึงจุดสุดท้ายแล้ว

ซึ่ง ณ จุดนี้ ภายในวิถีการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติ จึงมีผลสะท้อนพฤติกรรมออกมาปรากฏเป็นความจริง 2 ทิศทาง ทิศทางหนึ่งยังคงมุ่งมั่นสร้างสรรค์ต่อไป ส่วนอีกทิศทางหนึ่งกำลังส่งผลทำลายตัวเองให้รู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้ที่มีภูมิปัญญาหลงเหลืออยู่ อีกทั้งมีแนวโน้มให้ความสนใจเรียนรู้จากสัตว์ ควรจะมีโอกาสพบความจริงได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

ในขณะที่ด้านหนึ่งของชีวิตมนุษย์กำลังสะท้อนภาพให้เห็นว่า มีการทำลายตัวเอง เพราะภาวะลืมหืมตัว จึงส่งผลทำให้ลืมหืมความสำคัญของพื้นดิน อันเป็นพื้นฐานการเกิดและการดำรงอยู่ของชีวิตตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น

ทำให้นึกถึงธรรมชาติของสัตว์จำพวกลิงและค่าง ซึ่งใช้ชีวิตห้อยโหนอยู่บนต้นไม้ อย่างเป็นธรรมชาติ แต่ก็พบเห็นได้ว่ามีสัตว์ประเภทนี้บางชนิดซึ่งมีการลงมาคลำพื้นดินเป็นช่วงๆ

บางคนที่อยู่อย่างลืมหืมตัว ทำให้ลืมหืมสัญชาตญาณอันเป็นที่มาของชีวิตตัวเอง หลังจากสัมผัสของภาพดังกล่าว กลับเห็นเป็นเรื่องขบขัน แทนที่จะเข้าใจว่าภาพนั้นคือครูผู้สอนให้มนุษยชาติเกิดสติ

อนึ่ง หมาซึ่งเป็นสัตว์ที่คนจำนวนมากนิยมเลี้ยงไว้ภายในบ้าน บางคนก็เอาแต่ใช้ประโยชน์ โดยที่เห็นว่าเป็นสัตว์ชั้นต่ำ แต่เวลาค่ำคืนตนกลับหวังว่าหมาจะช่วยเฝ้าบ้าน เพื่อป้องกันศัตรูจากภายนอก

ทุกวันนี้ ชีวิตคนเราจำนวนมาก กำลังตกอยู่ในสภาพหลงใหลวัตถุที่ให้ความสะดวกสบายแก่ตัวเอง เมื่อหลงอยู่กับความสบายย่อมรู้สึกดูถูกคนอื่นซึ่งไม่มีสิ่งเหล่านี้ไว้ใช้ประโยชน์

จากอิทธิพลครอบงำโดยวัตถุ ทำให้คนจำนวนมากขาดการรู้จักคุณค่าของสิ่งอันเกิดจากจิตวิญญาณตนเอง ดังนั้นจึงไม่อาจที่จะอ่านพฤติกรรมอันเป็นธรรมชาติซึ่งแสดงออกโดยการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานจิตใจอันละเอียดอ่อนได้

ถ้าสนใจเรียนรู้จากหมา เราคงพบว่า สัญชาตญาณเป็นสิ่งบ่งบอกถึงเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจคนและสัตว์อย่างเป็นธรรมชาติ บางครั้งจะพบว่า หมา เห็นคนๆ หนึ่งเดินมา มันจะวิ่งเข้าไปเคี้ยวเคลียอย่างมีความสุข โดยที่รู้ได้เองว่าบุคคลผู้นั้นมีความรักความเมตตาอยู่ในใจ แต่เมื่อพบอีกคนหนึ่งเดินมาเช่นกัน กลับรู้สึกตกใจกลัวจนวิ่งห่างจุกันหนีไปอยู่ห่างๆ หรือไม่ก็แยกเขี้ยวเข้าใส่

สะท้อนให้เห็นว่าสัตว์เหล่านี้ แม้มีชีวิตที่ต้องการความสบาย แต่ก็ไม่โลภมากเท่ากับคน แม้จะมีการแย่งอาหารกันกิน หากมองเห็นได้ลึกซึ้งถึงรากฐานจิตใจ ย่อมรู้ได้ว่าการแสดงออกอย่างเปิดเผย

ส่วนคนนั้นสิ สิ่งที่พบได้ในปัจจุบัน หากไม่สบโอกาส ก็ยังปิดบังความรู้สึกตนเองไว้อย่างแนบเนียน แต่ถ้าสบโอกาสเมื่อไหร่จะสะท้อนให้เห็นความจริงซึ่งอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ ที่มีการแย่งชิงกันเองอย่างน่ารังเกียจ ดังที่มักกล่าวกันว่า **ถ้าไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล**

คนที่สนใจเลี้ยงเปิดเอาไว้ในแล้ว จากอดีตที่ผ่านมา บางคนคงเคยได้ยินเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า ในยามค่ำคืนถ้ามีคนวางแผนขโมยเปิดจากแล้ว มักใช้กลอุบายหลอกเปิดได้ง่าย

กล่าวคือ ท่ามกลางความมืด ใช้ปูนขาวโรยลงบนพื้นดินให้แลเห็นเป็นทาง หลังจากนั้นจึงนำกระสอบไปเปิดปากไว้อีกด้านหนึ่ง จากนั้นจึงทำให้เปิดตกใจ เปิดจะเดินตามรอยปูนขาวเข้าไปอยู่ในกระสอบได้ไม่ยาก โดยที่รู้สึกว่าเป็นช่องทางเดินหนีภัยอันตราย

ในช่วงที่ป่ายังอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งเสือด้วย คนแต่ก่อนเคยเล่าให้ฟังว่า ถ้าขี้น้ำเข้าป่า ควรนำลูกมะนาวสดพกติดตัวไปด้วย ไม่เช่นนั้นแล้วหากน้ำได้กลิ่นเสือจะก้าวขาไม่ออก อีกทั้งลงนอนยอมให้เสือกินได้ง่ายๆ

เพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว ถ้าคนขี้น้ำรู้สึกผิดปกติ จะนำลูกมะนาวออกมาบีบในบริเวณใกล้ๆ จมูกน้ำ เพื่อกลบกลิ่นสาปของเสือ และบังคับน้ำให้เดินทางต่อไปได้

ทั้งสองกรณีเท่าที่หยิบยกมาเป็นตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่า นิสัยคนเรา ซึ่งควรจะเรียนรู้จากสัตว์ แต่บางครั้งเรามักพบคนเอาเปรียบ โดยใช้กลอุบายหลอกสัตว์ให้สนองประโยชน์แก่ตน

ตัวอย่างเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะสอนให้รู้ว่า นิสัยคนที่อยู่รวมๆ กัน จะมี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งอยู่อย่างรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมชาติ ส่วนอีกประเภทหนึ่งอยู่อย่างเอาแต่ได้ด้านเดียว ซึ่งคนมีนิสัยยืนอยู่ด้านนี้ การดำเนินชีวิตย่อมมีผลทำลายคนอื่น และชีวิตอื่น สิ่งที่เขียนมานี้ น่าจะถือเป็นตัวอย่างให้เกิดคติสอนใจผู้ที่ยังคงดำรงชีวิตบนเส้นทางอันเป็นสังขธรรม เพื่อมุ่งสู่ความสุขได้อย่างแท้จริง

2 กรกฎาคม 2545